

5. Barnehager som plattform for samskapt og bærekraftig samfunnsplanlegging

Dina von Heimburg og Asbjørn Røiseland

Sammendrag Involvering av innbyggerne, og spesielt i levekårsutsatte og marginaliserte livssituasjoner, er vanskelig. Manglende involvering truer samfunnets sosiale bærekraft. Kapitlet utforsker hvordan barnehager kan brukes som en plattform for involvering i en planprosess, og demonstrerer hvordan et mangfold av innbyggere og relevante interessenter gjennom sosialt inkluderende deltagelse kan bidra til å samskape målsettinger og strategier som speiler viktige fellesskapsverdier.

Nøkkelord samskaping | samfunnsplanlegging | plattform | barnehage | sosial bærekraft

Abstract Involvement of citizens is difficult, especially with people in vulnerable life situations. Arguably lack of involvement is a threat to society's social sustainability. This chapter explores how Kindergartens can be utilized as a platform for involvement in a planning process, and demonstrates how a multitude of citizens and relevant stakeholders, through social inclusive participation, can contribute in co-creating aims and strategies mirroring important public values.

Keywords co-creation | community planning | platform | kindergarten | social sustainability

INNLEDNING

Komplekse samfunnsutfordringer som truer grunnleggende fellesskapsverdier, har bidratt til å sette *samskaping* på dagsordenen (Breimo & Røiseland, 2021; Heimburg, 2022; Røiseland & Lo, 2019). Samskaping kan forstås på ulike måter, men det handler grunnleggende om at ulike typer aktører skaper noe sammen som de hver for seg ikke ville evnet alene. Verdien som skapes, kan være både individuell og privat, som når bedrifter utvikler nye produkter i samarbeid med sine kunder, eller kollektiv og offentlig, som når offentlige aktører trekker inn brukere og innbyggere for å utvikle offentlig sektor og offentlig politikk (Ansell & Torfing, 2021; Røiseland, 2021).

De nordiske velferdsstatene utgjør en bestemt kontekst for samskaping, og det er denne konteksten vi skal utforske i kapitlet, med særlig vekt på norske barnehager. At barn går i barnehage er i seg selv uttrykk for en samskapt verdi, i den forstand at vi knapt kunne tenke oss en barnehage som fungerte helt uten involvering fra foreldre og familier. Hvis vi i tillegg tenker oss barnehager som del av velferdsstaten, vil «barn i barnehage» kunne forstås som samskaping av en individualisert offentlig verdi. Det overordnede spørsmålet vi stiller i dette kapitlet, er om barnehager kan brukes til noe mer, som å bidra til samskaping av fellesskapsverdier på samfunnsnivå. Formulert med andre ord ønsker vi å undersøke barnehager som en «plattform» for samarbeid i en samfunnsplanleggingsprosess med mål om å fremme livskvalitet og sosial bærekraft som sentrale fellesskapsverdier i samfunnsutviklingen.

Sterke fellesskaper, god folkehelse, rettfærdige vilkår for livskvalitet og et samfunns evne til å påvirke sosial forandring er grunnleggende elementer ved sosial bærekraft (Hofstad, 2021). Den universelle verdien som binder FNs bærekraftsmål (UN, 2015) sammen med grunnleggende menneskerettigheter, er verdien av *ikke å etterlate noen* (leaving no one behind) i samfunnsutviklingen. Dermed bygger bærekraftsmålene på et imperativ for sosial inkludering som en forutsetning for å oppnå sosial bærekraft. I arbeidet med bærekraftig samfunnsutvikling anerkjennes behovet for lokal og samskapt handling for å påvirke globale målsettinger (UN, 2015; Ansell & Torfing, 2021). Det er derfor sentralt å utforske hvordan handlingsrom og kapasitet for sosialt inkluderende samfunnsplanlegging kan utvides og utvikles i praksis.

Empirisk tar kapitlet utgangspunkt i et deltagende aksjonsforskningsprosjekt der barnehager utforskes som plattform for samskapt samfunnsplanlegging (Heimburg et al., 2023; Heimburg et al., 2021), med et særlig fokus på befolkningens livskvalitet som overordnet fellesskapsverdi (Loeffler & Bovaird, 2020). Forskningsspørsmålet vi legger til grunn for denne utforskningen, er: *Hvordan*

kan barnehager, i rollen som plattform, bidra til å løfte samskapte verdier på individ- og gruppenivå til sosialt inkluderende samfunnsutvikling, og dermed bidra til å fremme sosial bærekraft?

KONTEKSTUALISERING AV PLATTFORMER OG SOSIAL INKLUDERING I SAMSKAPING

Plattformen beskrives i samskapingslitteraturen som en lovende tilnærming for å revitalisere forholdet mellom innbyggere og offentlig sektor på måter som kan aktivere medborgerskap og samskapte løsninger (Heimburg et al., 2023; Ansell & Torfing, 2021; Sahamies et al., 2022). Plattformen blir forstått som organisatoriske løsninger som kan stimulere ideer og innovasjonskraft og samtidig øke demokratisk samfunnsdeltagelse, samskapte løsninger og kollektiv handling. Gjennom (mer eller mindre stabile) plattformen kan det etableres en rekke fleksible arenaer med potensial til å samle relevante og berørte aktører og organisasjoner i samskappingsprosesser som gjør det mulig for ulike aktører (f.eks. borgere, brukere, organisasjoner, ansatte og politikere) å gjennomføre en rekke aktiviteter på ulike arenaer med utspring fra plattformen (Torfing et al., 2019).

Den vitenskapelige litteraturen peker på ulike typer plattformen; *digitale* (Kenney & Zysman, 2015), midlertidige *prosjektorganisasjoner* (Lundin & Söderholm, 1995), *nettverk* (Sørensen & Torfing, 2009) og *frittstående organisasjoner* (Ansell & Gash, 2018). I dette kapitlet tar vi utgangspunkt i barnehager, forstått som frittstående velferdsorganisasjoner, som plattformen for samskapt samfunnsplanlegging. Ifølge Ansell og Gash (2018) fyller samskappingsplattformen en bestemt nisje i styringsverdenen; de spesialisere seg på å legge til rette for, mobilisere og til en viss grad regulere samarbeidsrelasjoner der mange aktører inngår i arenaer som springer ut fra slike plattformen. Videre muliggjør plattformen samskaping ved å tilby en forankring som andre aktiviteter kan organiseres gjennom. Deltagelse på ulike plattformen kan dermed bidra til å legitimere verdier, skape nye standarder for beslutningstaking og skape grobunn for hele økosystemer for samarbeid mellom ulike relevante og berørte aktører (Ansell & Gash, 2018; Lember et al., 2019).

Til tross for at bruk av plattformen beskrives som en lovende tilnærming til å forstå og operasjonalisere samskaping i forskningslitteraturen, finnes det få studier som undersøker bruk av og resultater fra samskappingsplattformen i forbindelse med lokal samfunnsplanlegging og samskapt styring (Ansell & Gash, 2018; Sahamies et al., 2022). Plattformen er ikke verdinøytrale; de påvirker hvilke aktører som blir involvert, hvordan de samhandler, og hva som kommer ut av samskappingsprosessene (Ansell & Torfing, 2021). I nyere tid er det også dokumentert at samska-

ping i praksis kan *skade* viktige fellesskapsverdier og bidra til økte sosiale forskjeller (Steen et al., 2018), og at forsøk på sosial inkludering gjennom samskaping i realiteten kan bidra til ekskludering der gode hensikter kan gi uintenderte konsekvenser som for eksempel kan resultere i marginalisering av stille og/eller kritiske stemmer (Glimmerveen et al., 2021; Parker et al., 2023). Samskaping av fellesskapsverdier krever derfor reell inkludering av ulike perspektiver fra et mangfold av aktører, og ikke minst det å lytte til personer som ellers ikke kommer til orde eller når frem til beslutningsbordet (Heimburg et al., 2021).

Samskaping innebærer at de involverte aktørene bidrar til å skape noe i fellesskap, der relasjonene mellom dem også påvirker hva som er mulig å få til, og hvilke målsettinger som settes på dagsordenen (Loeffler & Bovaird, 2020). Det er godt dokumentert at det både å bli verdsatt og samtidig tilføre verdi i eget liv, andres liv, arbeids- og organisasjonsliv og samfunnsnivå er avgjørende for menneskers livskvalitet, og samtidig viktige prinsipper for vellykket sosial inkludering (Prilleltensky, 2020). Innsikten fra livskvalitetsforskning sannsynliggjør at det å bidra til noe som er større enn seg selv, koblet til verdier som er meningsfylte og viktige for folk, kan fremme livskvalitet både gjennom prosess og ved å påvirke viktige betingelser som et resultat av samskaping. Samtidig er samfunnets sosiale bærekraft avhengig av at alle mennesker, både nå og i framtida, får et godt og rettferdig grunnlag for et trygt og verdig liv. Det innebærer også muligheter for likeverdig deltagelse i samfunnet, og at folk kan påvirke beslutninger som angår dem og samfunnet de er en del av (Heimburg et al., 2021; Hofstad, 2021). Det mangler imidlertid rike beskrivelser av hvordan livskvalitet som individuell verdi kan transformeres som en fellesskapsverdi som vektlegger sosial inkludering, sosial bærekraft og livskvalitet for alle (Loeffler & Bovaird, 2020). Det er derfor behov for å utvikle kunnskap om hvilke plattformer som kan egne seg for samskapt samfunnsplanlegging der fellesskapsverdier som livskvalitet og inkludering settes på dagsordenen, og som muliggjør at relevante aktører kan bidra i samfunnsutviklingen.

BARNEHAGER OG FORSKNINGSKONTEKST

Med bakgrunn i behovet for utforskning av samskappingsplattformer og vårt valg av barnehager som utgangspunkt for vår studie er det behov for en kort kontekstualisering av norske barnehager og den lokale forskningskonteksten. Norske barnehager har gjennomgått en radikal transformasjon de siste tiårene. Fra å være en omsorgsoppgave overfor småbarn i førskolealder som tradisjonelt var tillagt familie og nære omsorgspersoner, har norske barnehager utviklet seg til å bli en sentral velferdsinstitusjon med ansvar for å fremme livskvalitet og folkehelse. Som vel-

ferdsstatens operative armer har kommunene hovedansvaret for både barnehage-sektoren og det overordnede folkehelsearbeidet (folkehelseloven, 2011; Pedersen & Kuhnle, 2017).

Fra og med 2006 fikk alle barn over ett år en lovmessig rett til barnehageplass (barnehageloven, 2005, § 16). Norske barnehager ble dermed definert som et universelt velferdsgode og som første formelle ledd i utdanningsløpet. Selv om alle norske barnehager er underlagt det samme lovverket, med felles rammeplan og reguleringer, er om lag halvparten av norske barnehager eid og drevet av private aktører, men med kommunen som lokal barnehagemyndighet. Dette innebærer at alle norske barnehager, uavhengig av eierskap, har en direkte styringslinje til kommunen.

Om lag 93,4 % av barn i alderen ett–fem år går nå i barnehage (Statistisk sentralbyrå, 2022). Barnehagene preges av langvarige relasjoner mellom tjenesteyter og -bruker, og barnehager har potensiell påvirkning på helse, livskvalitet og samfunnsdeltagelse gjennom livsløpet (Haug & Storø, 2013; Heckman, 2006). I utgangspunktet skaper dette grunnlag for å bygge tillit over tid, som ofte forstås som en forutsetning for vellykket samskaping (Pestoff, 2019; Voorberg et al., 2015). Men til tross for at barnas foreldre har en lovmessig rett til å bli hørt og delta i beslutningsprosesser som angår dem og deres familie, viser studier at det i praksis er få foreldre som aktivt involverer seg i styrings- og utviklingsprosesser med barnehager som utgangspunkt (Trættemberg & Fladmoe, 2020). I lys av dette er det interessant å studere hvordan andre typer medvirkningsformer knyttet til barnehager kan fungere.

Den lokale konteksten for aksjonsforskningsprosjektet vi her rapporterer fra, er en mellomstor norsk kommune med ca. 20 000 innbyggere. I 2014 vedtok kommunestyret folkehelse og utjevning av sosiale forskjeller i helse og livskvalitet som overordnede samfunns mål, forankret i kommuneplanens samfunnsdel. Til tross for at samskaping også den gang ble lansert som en løsningsstrategi, hadde kommunen utilstrekkelig kunnskap og kapasitet til å realisere strategiene. Kommunen initierte derfor et aksjonsforskningsprosjekt som ble forankret, finansiert og gjennomført som et «offentlig ph.d.-prosjekt». I den aktuelle kommunen er 97,2 % av barna registrert i barnehager (som er større prosent enn landsgjennomsnittet). Denne brede dekningen gjør barnehageplattformen særlig egnet for eksperimentering med sosialt inkluderende tilnærminger til å forhandle fram og formulere sentrale fellesskapsverdier og mobilisere kollektiv handling.

METODE, DATA OG ANALYTISK TILNÆRMING

Et deltagende aksjonsforskningsdesign (Participatory Action Research, PAR) ble valgt på grunn av studiens transformative formål og vektlegging av samskaping som tilnærming til kunnskapsutvikling, kollektiv handling og samfunnsplanlegging. PAR beskrives som en «sosial rettferdighetsmetodikk som krever intensiv grasrotdeltakelse i jakten på demokratisering av kunnskap og frigjørende sosial forandring» (Keahey, 2020, s. 3). PAR ble brukt til å undersøke om, og hvordan, samskaping med utgangspunkt i barnehagen kunne gi en stemme i samfunnsplanlegging til foreldre generelt, og spesielt til foreldre som ofte blir oversett eller marginalisert som agendasettere i samfunnsutvikling.

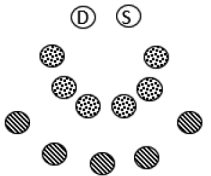
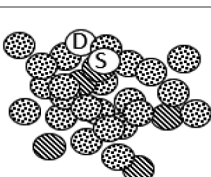
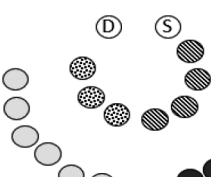
PAR-prosessen tok dermed utgangspunkt i innbyggere (foreldrene) som de sentrale informantene og la gradvis til barnehagepersonell, administrative ledere og beslutningstagere, representanter fra frivillig sektor og folkevalgte politikere i kommunen. I tillegg deltok en gruppe forskere og representanter fra nasjonale myndigheter og nasjonalt foreldreutvalg for barnehager som et eksternt refleksjonsteam uten lokal tilknytning. Kommunens folkehelsekoordinator (førsteforfatter av dette kapitlet) ledet det lokale aksjonsforskningsprosjektet i kraft av å være ph.d.-stipendiat, mens kapitlets andreforfatter var veileder og deltok i prosjektets eksterne fokusgruppe. Førsteforfatterens mangefasetterte roller som reflekterende og selvrefleksiv forsker, prosessfasilitator, endringsagent, brobygger og kunnskapsmegler ble kontinuerlig adressert gjennom førsteforfatterens forskningsdagbok, og i møtet med veiledere og øvrige deltagerne i PAR-prosessen (se Heimburg, 2022, for en mer detaljert beskrivelse). En maksimal variasjonsstrategi ble brukt til å rekruttere deltagere i studien (se tabell 5.1). En mor med egenerfarte opplevelser av utenforskap og marginalisering ble rekruttert som medforsker i prosjektet samtidig som hun også deltok som forelder i prosjektet. Gjennom denne doble rollen som aksjonsforsker og deltager bidro medforskeren til å forsterke «stille stemmer» blant de øvrige deltagerne, samtidig som hun var med i planlegging, gjennomføring og analyse gjennom hele PAR-prosessen.

Tabell 5.1. Oversikt over utvalg, roller og variasjon i de ulike deltagergruppene.

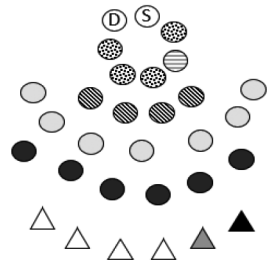
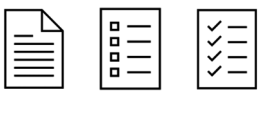

Roller	Antall	Variasjon i gruppen
Foreldre	10	3 fedre, 7 mødre: 2 innvandrere; 5 nyinnflyttet til kommunen; 2 uten tilknytning til arbeidsliv; 3 med sterk familietilknytning/oppvokst i kommunen.
Barnehageansatte	9	3 styrere; 3 barnehagelærere; 3 assistenter (1 mann, 8 kvinner).
Deltagere på foreldremøte	105	90 foreldre; 15 barnehageansatte.
Ledere og planleggere	5	1 kommunalsjef; 2 sektorledere; 2 planleggere/rådgivere som representerte brobyggende og sektorovergripende arbeid.
Politikere	6	Folkevalgte representanter som i sum representerte samtlige partier i kommunestyret (2 menn, 4 kvinner).
By- og bygdelab	2	Frivillige som representerte de to lokale områdene deltagerbarnehagene lå i.
Ekstern fokusgruppe	6	Transdisiplinær representasjon av 4 forskere, 1 representant fra Helsedirektoratet og 1 representant fra det nasjonale foreldreutvalget for barnehager (FUB) (4 menn, 2 kvinner).

PAR-prosessen ble dermed utformet som en «snøball» med sykluser som stegvis inkluderte nye aktører, der studien tok utgangspunkt i et sosialkonstruktivistisk perspektiv, og som en dialogisk, relasjonell og fremtidsformende prosess (Gergen, 2015). Vi brukte deliberative intervju med foreldre og barnehageansatte som utgangspunkt for studien. Dette innebar blant annet at vi som forskere var opptatt av å tilrettelegge for intervju der ulike synspunkter ble løftet frem, og at forskerens egen stemme og perspektiver også ble lagt fram for å ramme inn samtalene (Bernier-Rodoreda et al., 2020; Gergen, 2015), etterfulgt av forskningssykluser der reflekterende team (RT) (Andersen, 1987) ble brukt som utgangspunkt for felles refleksjon, planlegging og evaluering av aksjoner. I senere faser fungerte aksjonsforskningsprosjektet som en medvirkningsprosess i revisjonen av sentrale plandokumenter i kommunen. Se tabell 5.1 for en oversikt over studiens forskningsdeltagere og roller og tabell 5.2 for en beskrivelse av PAR-prosessen. En mer detaljert oversikt over PAR-prosessen er tidligere beskrevet i Heimburg et al. (2021) og Heimburg et al. (2023).

Tabell 5.2. Oversikt over deltagere, PAR-prosessen og datamaterialet.

Deltagere i PAR		
(D) Aksjonsforsker/førsteforfatter (S) Medforsker ● Foreldre ● Barnehageansatte ● Frivillige/by- og bygdelab ● Ledere, rådgivere og planleggere ● Politikere △ Forskere fra ulike fagfelt, inkl. andreforfatter ▲ Foreldreutvalget for barnehager (FUB) ▲ Helsedirektoratet		
Syklus #	Datamateriale	Tidslinje
1	 <p>Innledende intervju: lydopptak fra 19 individuelle intervju (10 foreldre, 9 ansatte); 45 minutter til 2,5 timer per intervju.</p>	April–mai 2019
2	 <p>Reflekterende team (RT) 1: video, lydutskrift; workshopnotater (3 ark)</p>	Mai 2019
3	 <p>Aksjonsfase: workshopnotater fra foreldremøter (38 ark); evalueringer fra foreldre (90 skjemaer); memos fra barnehageansatte (3); memos fra foreldre (3)</p>	Mai–november 2019
4	 <p>Reflekterende team 2: (video, lyd, transkripsjon); workshopnotater fra deltagere (11 ark); avsluttende refleksjoner fra deltagere (15 skjemaer); notater fra barnehageansatte (3 notater)</p>	November 2019

5		Reflekterende team 3: (video, lyd, transkripsjon); workshopnotater fra deltagere (8 ark); skriftlige avsluttende refleksjoner fra deltagere (9 skjemaer); 3 notater fra barnehageansatte	November 2019
6		Planprosess og plandokumenter: <ul style="list-style-type: none"> • Samfunnsanalyse • Planstrategi • Kommuneplanens samfunnsdel (høringsdokument) 	August 2020–mars 2021
På tvers av sykluser 		Deltagende observasjoner; forskeres dagbøker og notater	September 2017–mars 2021

Refleksiv tematisk analyse (Braun & Clarke, 2020) ble brukt til å analysere datamaterialet gjennom følgende faser: 1) bli kjent med dataene, 2) innledende koding av data gjennom dekonstruksjon, 3) generere gjennomgående temaer ved å rekonstruere datamaterialet, 4) gå kritisk gjennom temaene, 5) definere og navngi temaer og 6) skrive fram manuskriptet. I tråd med Braun og Clarke (2020) ble analysen gjennomført som en dynamisk prosess med gjentakende bevegelser mellom de ulike fasene. De tre rundene med reflekterende team fungerte som viktige steg i PAR-prosessen der stadig flere aktører bidro til å reflektere over tentative analyser og temaer, kartlegge mønstre i datamaterialet og svare på problemstillingen. Programvaren Nvivo ble brukt som analyseverktøy for å kode, sortere og omsortere tema gjennom analyseprosessen. Etske problemstillinger og spørsmål som omhandler makt og gruppedynamikk, er utfordrende i PAR og samskaping og var derfor et gjennomgående tema vi tok opp i alle deler av prosessen. Vi vektla aktivt å forberede deltagerne til å delta i forskningen med vekt på tillitsbygging og myndiggjøring av foreldre. Skriftlig informert samtykke ble innhentet fra samtlige deltagere etter at de hadde fått en grundig beskrivelse av studien.¹

1 Prosjektet er godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD; prosjektnummer 56952).

RESULTATER

Fire hovedtemaer ble konstruert for å formidle en tematisk historie som belyser forskningsspørsmålet: *Hvordan kan barnehager, i rollen som plattform, bidra til å løfte samskapt verdier på individ- og gruppenivå til sosialt inkluderende samfunnsutvikling, og dermed bidra til å fremme sosial bærekraft?* Temaene beskriver sentrale forutsetninger for å utvikle lovende tilnærminger til sosialt inkluderende samfunnsplanlegging: 1) *barnehagens egenskaper som en universell og demokratisk velferdstjeneste*, 2) *historiefortelling og refleksjon som katalysator for samfunnsplanlegging*, 3) *kapasitetsbygging for å fremme sosial inkludering i samfunnsplanlegging* og 4) *prosessen fra PAR til plan og politikk*.

Barnehagen som universell og demokratisk velferdstjeneste (1)

Det var konsensus blant samtlige deltagere, på tvers av deres ulike roller og bakgrunn, om at barnehagene er unike arenaer for å fremme sosial inkludering. Barnehager samler familier med ulik sosial bakgrunn, noe som skaper muligheter for å dyrke fram fellesskaper bygget på solidaritet, toleranse, vennlighet, empati og samarbeid for å nå felles mål. Alle deltagerne var opptatt av viktigheten av å mobilisere foreldre og aktører i lokalsamfunnet til å engasjere seg i samskaping og bygge nettverk av gjensidig støtte i lokalsamfunnet. I de tidligste stadiene av PAR-prosessen (syklus 1–3) ble det utviklet en felles visjon basert på verdier som foreldre og barnehageansatte beskrev som viktige for dem:

Vi samarbeider om å skape det oppvekstmiljøet vi ønsker oss, til det beste for alle. Sammen har vi bidratt til at alle barn får en best mulig start på livet, og at alle barn og voksne føler seg sett og anerkjent som en likeverdig og verdifull deltaker i lokalsamfunnet (skriftlig materiell fra RT 1–3).

Denne framtidsdrømmen endret seg ikke gjennom prosessen til tross for at deltagerne, og nye aktører som etter hvert kom til (RT 2 og 3), ble invitert til å foreslå endringer og justeringer. Deltagerne engasjerte seg i stedet i hvordan de kunne realisere drømmen til å bli virkelighet gjennom samarbeid og strategisk samfunnsplanlegging. Både foreldrene og de andre deltagerne tok på seg roller som endringsagenter i å spre drømmen videre og mobilisere nye aktører til å bidra. Etter hvert som de eksperimenterte med nye handlinger og praksiser, tok de med seg læring og innsikter til den pågående planprosessen i kommunen, der prosessene også påvirket hvordan de så på seg selv. Når de reflekterte over rollene og erfaringene de tok med seg fra samskappingsprosessene, sa en forelder: «Det er godt å

få være med på å få til og forme ting. Jeg tror det har veldig mye å si for den senere tiden når ungene blir større» (forelder, RT 3). En annen forelder fortalte: «Å være en passiv tjenestemottaker det ville jeg nok føle var lite tilfredsstillende. Så jeg er glad for at det er åpent for at man kan komme med innspill» (forelder, RT 3).

Foreldre og barnehageansatte erkjente at barnehagen allerede hadde et bredt spekter av arenaer som var egnet for samskaping. For eksempel valgte foreldre og barnehageansatte å transformere de tradisjonelle foreldremøtene fra å være en arena for overføring av informasjon fra ansatte til foreldre til å bli en arena for felles refleksjon, planlegging av felles handlinger, og samtidig fungere som en arena for medvirkning i planprosesser (se syklus 3, tabell 5.2). Både foreldre og ansatte erkjente behovet for at barnehagene måtte bære ansvaret som tilrettelegger for samskaping, ettersom foreldre kommer og går. En forelder sa: «Det er viktig at en får på plass systemet rundt. Det er barnehagen som må være grunnsteinen her» (RT 2). Barnehageansatte anerkjente også sin egen rolle som kontinuitetsbærer. De erkjente samtidig et behov for en endring i sin profesjonsforståelse der ikke bare barnet i barnehagen sto i fokus, men at utgangspunktet for barnehagens arbeid heller burde være familielivet som helhet og livsbetingelsene familier lever under. Barnehageansatte uttrykte generelt et behov for å reorientere mandatet sitt fra å «yte service» til å understøtte samskaptede løsninger med foreldre, barn og lokalsamfunn. Barnehageansatte erkjente at et snevert fokus på tjenesteproduksjon innenfor barnehagens åpningstider og institusjonsgjerder kunne forhindre handlingsrommet de faktisk hadde til å dyrke fram sosialt inkluderende nettverk og demokratisk deltagelse blant familier med barn i barnehagen.

Gjennom PAR-prosessen uttrykte deltagerne på tvers av roller behovet for et nytt profesjonelt tankesett. De framhevet betydningen av å bygge ferdigheter for å fasilitere samskaping med foreldre og bygge bro mellom tjenester og sektorer i relasjon til aktører i lokalsamfunnet rundt. Foreldre fortalte at hvordan barnehageansatte snakket om deltagelse og representasjon hadde innvirkning på deres motivasjon til å engasjere seg. Det påvirket også deres tiltro til at engasjementet deres kunne utgjøre en forskjell. Foreldrene uttrykte at de ville blitt langt mer motivert til å ta på seg rollen som foreldrerepresentant hvis de ansatte la frem betydningen av å engasjere seg, var eksplisitte på forventninger og anerkjente deres betydning og bidrag. Med utgangspunkt i slike erfaringer og læring gjennom PAR-prosessen reviderte alle de tre barnehagene mandatet for samarbeidsutvalgene i barnehagene, og de utvidet antall formelle foreldrerepresentanter. En forelder reflekterte over betydningen av å utvide antall foreldrerepresentanter: «Jeg synes det var veldig positivt at det ble en representant fra hver avdeling. Som foreldre på en avdeling så får du da en person som du kan forholde deg til som du kanskje

kjenner litt bedre» (RT 3). Foreldrene var generelt enige i at det å ha en representant de var trygge på, ville gjøre det enklere å få foreldresamarbeidet til å fungere.

Gjennom prosessen tok foreldrerepresentantene i barnehagene som deltok, gradvis større ansvar for å legge til rette for at stemmene til stille og underrepresenterte grupper ble hørt og handlet på. Barnehageansatte tok også gradvis større ansvar for å styrke representasjonen blant foreldre som målbar «stille stemmer», i å ta på seg roller som formelle foreldrerepresentanter. En forelder fortalte at støtten og en direkte forespørsel fra personalet om å stille til valg som foreldrerepresentant fikk ham til å tro at han faktisk kunne gjøre en forskjell: «Ellers ville jeg aldri ha meldt meg frivillig» (innledende intervju). Han fortalte at det å bli valgt som foreldrerepresentant åpnet opp for en rekke sosiale nettverk som økte samfunnsdeltagelsen for hele familien. Som følge av PAR-prosessen ble det initiert et felles kommunalt foreldreutvalg for barnehagene som et ledd i å styrke foreldredemokratiet i kommunen, samordnet med det eksisterende kommunale foreldreutvalget for grunnskolen. Prosessen bidro dermed til å bygge demokratiske institusjoner for å fremme foreldres stemme og tilstedeværelse i formelle representasjonssystemer i kommunen, der barnehageplattformen fungerte som et springbrett for inkluderende deltakelse.

Historiefortelling og refleksjon som katalysator for samfunnsplanlegging (2)

Gjennom prosessene våre kom det tydelig fram at det å dele historier og levde erfaringer med hverandre, på tvers av roller, bidro til at berørte og relevante interessenter økte sin bevissthet om betydningen av inkluderende deltakelse i lokalsamfunnet og i samfunnsplanlegging. Gjennom dialog i de reflekterende teamene skapte de felles framtidssjonyer som de tok med seg inn i de pågående planprosessene i kommunen. Eksempelvis hadde medforskerens livshistorier en sterk innvirkning på de andre deltagerne. Gjennom levde erfaring bidro hun til å pakke ut potensialet for sosial inkludering i barnehager og lokalsamfunn. Hun fortalte historier om hvordan det å få tilgang til sosiale nettverk i barnehagen åpnet nye dører for sosiale nettverk, aktiv deltakelse i frivillighet, samfunnsliv, utdanning og arbeidsliv. Disse historiene bidro til å synliggjøre potensial for inkludering og medborgerskap med utspring fra barnehageplattformen. Medforskeren fortalte at PAR-prosessen ga henne en «opplevelse av å bli verdsatt for min livserfaring og få forståelse for hvordan det er å leve på utsiden av hverdagssamfunnet». De øvrige deltagerne var enige om at medforskerens historier påvirket måten de tenkte og handlet på. En administrativ leder i kommunen sa: «Vi har heldigvis fått høre his-

torien din før, og det er en veldig tankevekker, fordi det glemmer man i hverdagen; hvordan man legger til rette for at folk skal kjenne seg velkommen» (RT 2).

På tvers av roller signaliserte deltagerne at medforskerens historier åpnet døren for at også andre foreldre, ansatte, ledere og politikere fortalte historier om inkludering, mobbing og ekskludering fra eget liv og virke. Deltagerne lyttet aktivt og empatisk til det som ble fortalt og delt i rundene med RT. Deltagere med flerkulturell bakgrunn snakket om erfaringer om opplevd marginalisering, og nyinnflyttede foreldre fortalte historier om mangel på tilhørighet, nettverk og venner som kunne støtte dem i hverdagen. Noen delte også personlige historier om økonomiske problemer og arbeidsløshet, og hvordan disse situasjonene påvirket deres familieliv (RT 2 og 3). Deling av erfaringer og historier gjorde deltagerne enda mer bevisste på og i stand til å fremme en felles agenda der inkludering, livsbetaingelser og livskvalitet for alle ble løftet fram på dagsordenen i samfunnsplanleggingen.

Historiene bidro også til at deltagerne løftet blikket ut over barnehagekonteksten. Foreldrene uttrykte bekymring for barn som ikke gikk i barnehage. Alle deltagerne var samstemte i nødvendigheten av å fremme en inkluderende visjon for hele kommunen, og aktivt motvirke at inkludering av noen grupper resulterer i utestenging av andre. Deltagerne var generelt opptatt av betydningen av bevisstgjøring som en sentral fellesskapsverdi og en forutsetning for samfunnsendring og politikikutvikling. De sa at det var viktig å «starte med å bryte ned grenser mellom offentlig sektor og lokalsamfunnet» (rådgiver, RT 2). Deltagerne la også vekt på å fortelle de gode historiene for å spre kunnskap og motivasjon for samskaping blant andre. En av foreldrene uttrykte det slik: «Jeg har plutselig forstått at vi er bare mennesker alle sammen» (memo, forskningsdagbok). En rådgiver i kommunen sa: «Når gode historier treffer oss, enten om vi er mamma, politiker eller ansatt ... Vi må jakte på hjertene! Teori og praksishistorier må forenes på en god måte sånn at vi skjønner hvorfor vi skal gjøre det her.» Gjennom felles dialog og refleksjon skapte deltagerne et mulighetsrom for å sette ord på sentrale fellesskapsverdier. Sammen bidro de til å forsterke betydningen av livskvalitet og sosial inkludering i samfunnsplanleggingen gjennom en felles forståelse av at de kunne utgjøre en forskjell gjennom koordinert og samskapt innsats.

Kapasitetsbygging for å fremme sosial inkludering i samfunnsplanlegging (3)

Gjennom PAR-prosessen erkjente alle deltagerne et behov for kapasitetsbygging på flere nivåer for å få samskaping til å fungere i praksis. Innramming av samska-

pingsprosessene var her et viktig element. I gjennomføringen av reflekterende team jobbet aksjonsforskeren aktivt for å sette agenda, for eksempel ved å si:

Utgangspunktet her er noen av våre store folkehelseutfordringer som sosial eksklusjon, psykiske helseproblemer og marginalisering og økende ulikhet mellom grupper. Vi vet imidlertid at fellesskap, tilhørighet og sosial støtte er noen av de viktigste tingene å fremme, da disse faktorene er de viktigste ressursene for menneskers helse og velvære, uavhengig av alder. (RT 2)

En slik innramming av kunnskapsgrunnlaget ble også skrevet fram i en helhetlig samfunnsanalyse for kommunen. Denne samfunnsanalysen informerte arbeidet med planstrategi og tilknyttede planprosesser, der også PAR-deltagernes innspill og perspektiver ble tatt inn i kunnskapsgrunnlaget. På tvers av roller uttrykte deltagerne at PAR-prosessen hadde skapt et rom for å drøfte verdier som var viktige for dem, samtidig som prosessene ga en stemme og tilstedeværelse til marginaliserte grupper som tradisjonelt var underrepresentert i kommunens samfunnsplanlegging. En av lederne i kommunen sa at PAR-prosessen «har gjort at en har fått snakket om det som er viktig, hva som egentlig gjelder» (RT 2), noe som bidro til å sette sosial inkludering på agendaen på tvers av sektorer i kommunen.

Gjennom PAR-prosessen la alle deltagerne vekt på å fremme en felles visjon om inkludering som var lokalt forankret, der planverket understøttet helhet, sammenheng og kollektiv handling. For eksempel sa en forelder: «Det er veldig viktig å unngå fragmentering. Vi må absolutt prøve å få til samskaping i hver sektor og fremme tverrsektortenkning» (RT 2). På tvers av roller pekte deltagerne også på et behov for en kontekstsensitiv tilnærming til tverrsektoriell innsats som samtidig fasiliterte kontinuerlig engasjement og aktiv deltagelse fra relevante og berørte aktører. En annen forelder sa: «Vi trenger en struktur på tvers av sektorene, og å ha en rød tråd ifra fødsel til graven. Men strukturene må samtidig være fleksible og formes av de folkene som til stadig er i dem» (RT 2). På tvers av roller var deltagerne også opptatt av språket som ble brukt i prosessen, der de vektla betydningen av dialog gjennom «hverdagsspråk» slik at «folk er i stand til å forstå hverandre» (workshopnotater, RT 2 og 3).

Deltagerne verdsatte de transformative potensialene som lå i det å bruke barnehager som en samskappingsplattform for sosial inkludering og livskvalitet. En rådgiver i kommunen forklarte det slik:

Med alle de ressursene som er i barnehagen; foreldre og ansatte som ikke bare er foreldre og ansatte, men som også har en fritid og er med i lag og foreninger, og hvis vi greier å skape de der holdningsendringene gjennom barnehagene slik at det kan spre seg ut i hele verden, så har vi en folkeaksjon. (RT 2)

Alle deltagerne var opptatt av behovet for helhetlig og koordinert samfunnsplanlegging som fremmet organisatorisk kapasitet for samskaping. I de innledende intervjuene sa både foreldrene og barnehageansatte at de hadde ingen eller svært begrenset erfaring med å delta i lokale planprosesser. Ifølge barnehageansatte hadde det lokale styringssystemet liten direkte innvirkning på praksisen i barnehagene, og de eksisterende strategiske planene i kommunen var også stort sett ukjent for foreldrene. For barnehageansatte var det den nasjonale rammeplanen for barnehager som var hovedfokus. Gjennom bevisstgjøring underveis i prosessen ble barnehageansatte som deltok, opptatt av at den nasjonale rammeplanen ikke hadde et tilstrekkelig fokus på foreldrene som gruppe, da foreldresamarbeid i hovedsak handlet om den enkelte familie, og i liten grad adresserte foreldredemokratiets innvirkning på samfunnsplanleggingen. Her bidro PAR-prosessen til å åpne mulighetsrommet for å sette en felles samfunnsagenda, langt ut over barnehagens vegger og gjerder. PAR-prosessen ga også argumenter for å bygge systematisk kapasitet i kommunen på andre områder. Blant annet ble samskaping satt på dagsordenen i et lederutviklingsprogram, det ble satt i gang lesesirkler og læringsfellesskap som utforsket relasjonelle tilnærminger til velferd, og et knippe ansatte (på tvers av sektorer) ble utdannet i prosessedelse. Alle disse innsatsene ga i sin tur læringsløyper og innspill til prosessen med å revidere kommuneplanen.

Både politikere og administrative ledere sa at de ønsket å bruke planprosessene og budsjettet til strategisk styring i retning av felles samfunns mål for kommunen. De uttrykte at de ønsket å bruke økonomiske insentiver og andre virkemidler som kunne fremme sammenhengende og tverssektoriell innsats, på måter som samtidig motiverte og mobiliserte aktører i lokalsamfunnet. Alle deltagerne verdsatte en felles retning for samarbeidet. En av politikerne sa: «Vi må enes om de store retningene, det bør være mulig» (RT 2). En administrativ rådgiver sa: «Jeg får også den indre driven når jeg føler at vi jobber i én retning» (RT 3). Rådgiveren var tydelig på at en felles visjon hadde en vesentlig innvirkning på opplevelsen av motivasjon, engasjement og mening i jobben hennes. Alle deltagerne var enige om at de var gjensidig avhengig av hverandre for å forme framtiden slik de ønsket.

På tvers av deltagerne mangfoldige roller uttrykte de at de satte pris på PAR-prosessen og bruken av RT som kommunikasjonsform. En forelder sa: «Hvis du skal bevege en kultur, så ligger ikke kulturen i veggene, men den ligger i folket her, og da tror jeg det er sånn type metodikk som kan skape bevegelse da – å få mange på banen» (RT 2). I oppsummering fra et gruppearbeid under RT 3 sa en av foreldrene at:

Vi har i alle fall satt pris på å prøve den her samtaleformen, eller reflekterende team. Politikeren nevner at han føler seg frigjort ifra det å gå inn med en agenda, og heller bare være litt åpen for lytting og innspill.

En av foreldrene som bar med seg livserfaringer fra utenforskap og marginalisering, uttrykte sine erfaringer med å delta i prosessen på denne måten:

Vi har kastet ideer frem og tilbake, og jeg opplever å bli hørt, og at jeg har blitt gitt plass til og har en stemme. For meg er det utrolig viktig at dette kobles direkte opp mot politikere. Dette er for meg en annen opplevelse av Norge som et demokrati. De små stemmene blir sterke sammen. (Memo, forskningsdagbok).

I den siste runden med RT, etter å ha hørt på samtalene og refleksjonene mellom de ulike lokale deltagerne, sa en av deltagerne i det eksterne forskningsteamet at:

Det er fascinerende å høre på at dere klarer å ha en samtale på denne måten, på tvers av de ulike gruppene, for jeg tror ikke det er så veldig mange kommuner i Norge hvor politikere sitter i et forum som dette. Så det kan man jo gjerne kalle for samskapt politikktutvikling. (RT 3)

Deltagerne var generelt opptatt av hvordan de kunne realisere mer og bedre samarbeid på kryss og tvers av relevante og berørte aktører i kommunen. De var opptatt av å gjøre det mulig for et bredt spekter av aktører å koordinere arbeidet sitt effektivt og tilrettelegge videre for uformell og formell representasjon i samfunnsplanleggingen og slik forme framtida sammen.

Proessen fra PAR til plan og politikk (4)

I slutfasen av prosjektet jobbet aksjonsforskerne sammen med andre ansatte i kommunen for å ta i bruk kunnskap og innspill fra PAR i den pågående prosessen med å revidere kommuneplanens samfunnsdel. Å sette innbyggerne i sentrum for samskapsprosessen bidro til å legitimere inkludering og livskvalitet for alle som sentrale fellesskapsverdier og samfunns mål for alle som var involvert i prosessen. I utgangspunktet ble planprosessen designet for å revidere åtte sektorplaner parallelt med kommuneplanens samfunnsdel (f.eks. oppvekst og utdanning, helse og omsorg, kultur, næringsutvikling og arealplanlegging). Underveis i planprosessen ble det foretatt en snuoperasjon av arbeidsgruppen som jobbet med disse delplanene og deres sammenhenger med samfunnsdelen. Understøttet av argumenter fra

blant annet PAR-prosessen bestemte de seg for å slå sammen kommunedelplaner til en sammenhengende plan for kommunen, der innbyggerne og deres liv og livsbedingungen ble et felles fokus. Både indirekte innspill fra PAR-prosessen (relevant teori og forskning) og direkte innspill fra deltagerne i aksjonsforskningen ble dermed brukt som kunnskapsgrunnlag i planprosessene. Det var synlige spor fra PAR-prosessen i det endelige forslaget til kommuneplan. Sitater fra PAR-prosessen ble aktivt formidlet i samfunnsdelen, som for eksempel: «Jeg er jo bare meg; og jeg er helt avhengig av å få informasjon og få vite om hva som rører seg, hvis jeg skal klare å gjøre vedtak som er til det beste for samfunnet vårt» (politiker), og «å bli anerkjent som en ressurs gjør noe med sannhetene man bærer i seg om seg selv» (forelder). Slike sitater ble brukt for å sette dagsorden og for å illustrere viktige fellesskapsverdier og strategier i kommunen.

PAR-prosessen bidro til at kommuneplanarbeidet ble normativt rammet inn av FNs bærekraftsmål og grunnleggende menneskerettigheter gjennom at disse verdiene ble lagt til grunn for deltagerens samtaler om fremtidsvisjoner og samfunns mål. Samfunnsmålene i den endelige kommuneplanen speilet også verdiene som ble uttrykt gjennom visjonen som innledningsvis ble formulert gjennom barnehaageplattformen, og som øvrige aktører etter hvert sluttet seg til. Den endelige kommuneplanen beskrev samfunns mål som reflekterte sentrale fellesskapsverdier under overskriften «Slik vil vi ha det» ledsaget av strategier beskrevet som «Slik skal vi gjøre det». I den endelige planen arbeidet også relevante og berørte aktører med å utvikle et system for kvalitative og kvantitative nøkkelindikatorer under overskriften «Dette skal vi følge med på», for å kunne analysere og evaluere utviklingstrekk i samfunnet i retning av samfunnsmålene. Livskvalitet, sosial inkludering og sosial rettferdighet sto sentralt i valg av indikatorer. Kommuneplanen la dermed til rette for et ansvarliggjørende og forpliktende styringssystem som også la opp til kommunikasjonssløyer tilbake til innbyggere, politikere, ledere, ansatte og andre interessenter i kommunen. Kommuneplanen ble dermed utviklet gjennom samskaping, og den ble enstemmig vedtatt i kommunestyret i mai 2021. Barnehaageplattformen utgjorde en viktig funksjon i planprosessen. Målene, strategiene og styringssystemet i kommunen legger videre til rette for felles innsats og kollektiv handling i retning av inkludering og livskvalitet for alle som sentrale fellesskapsverdier.

AVSLUTNING: SAMSKAPTE MÅLSETTINGER OG STRATEGIER KAN FREMME SOSIAL BÆREKRAFT GJENNOM LOKAL SAMFUNNSUTVIKLING

Resultatene fra studien vår tyder på at samskapt og transformativ samfunnsplanlegging i retning av felles, fremtidsformende mål og strategier er mulig, og at barnehageplattformen kan stimulere og tilrettelegge for inkluderende og meningsfylt deltagelse i samskapingsprosesser. Barnehager synes dermed å være en lovende plattform for å løfte fram samskapt verdier mellom enkeltpersoner i barnehagene til konsensusdrevet samfunnsplanlegging i en kommune. Studien illustrerer dermed at samskapt kommuneplaner som tar utgangspunkt i temaer og steder som er viktige for innbyggerne selv (deres barn og barnehagen de går i), kan bidra til å løfte og legitimere sosial inkludering og livskvalitet for alle som kjerneverdier for samfunnsutvikling, og forene globale målsettinger med en lokal agenda.

En viktig forutsetning for en slik agendasetting er at nesten alle barn i Norge går i barnehage. Den norske tilnærmingen til universell velferd gjør det mulig å fremme inkluderende demokratisk deltagelse på tvers av sosiale skillelinjer i klassiske velferdsinstitusjoner. PAR-prosessen illustrerer hva en barnehage er i stand til å oppnå som plattform for inkluderende og samskapt samfunnsplanlegging. Basert på resultater fra studien vår vil vi derfor argumentere for at barnehager er egnet plattform for inkluderende samskaping mellom relevante og berørte aktører i lokal samfunnsplanlegging fordi:

- Ved å ta hele livserfaringen til familier og deres sosiale verdener i betraktning kan barnehageplattformen fungere som en agendasetter for å løfte fram livskvalitet og sosial inkludering som fellesskapsverdier på tvers av sektorer i kommunen og ut i samfunnet.
- Barna og deres livsvilkår er felles anliggender som det er naturlig å snakke om gjennom barnehageplattformen, noe som gjør livskvalitet og sosial inkludering særlig relevante som verdier i settingen. Foreldre engasjerer seg gjennom en likeverdig funksjon; de møtes gjennom barnehagen nettopp fordi de deler et foreldrefellesskap der de både kan bli verdsatt og tilføre verdi til andre.
- Barnehagen ligger som oftest i nærheten av familienes bosted, noe som kan bidra til å bygge ned terskler for deltagelse i samskaping. Barnehagene legger allerede til rette for en rekke arenaer som er egnet til å fremme aktivt medborgerskap og sosialt inkluderende deltagelse (f.eks. foreldremøter og samarbeidsutvalg).
- Barnehagene er egnet for å øke både den uformelle og formelle representasjonen av foreldre og relevante aktører i lokal samfunnsplanlegging. Barnehager kan

med dette understøtte foreldrenes stemme og tilstedeværelse i kommunale planprosesser, og særlig bidra til å løfte viktige innspill fra familier som strever og lever med marginaliseringsproblematikk.

- Barnehageplattformen kan bidra til å mobilisere sosialt inkluderende samfunnsendring gjennom samskaping. Slike samskapingsprosesser kan aktiveres gjennom aktiv fasilitering, mobilisering av relevante og berørte aktører, brobyggende aktiviteter på ulike arenaer og strukturer for samhandling på tvers av sektorer.
- Kommunens plansystem kan fungere som et nav for langsiktig, kunnskapsbasert og fellesskapt samfunnsendring som legitimerer viktige samfunns mål og motiverer et bredt spekter av relevante og berørte interessenter til felles innsats (innbyggere, ansatte, ledere, politikere, frivillige og andre lokalsamfunnsaktører).

Ved å koble PAR til samfunnsplanlegging inviterte prosessen til samtaler der det ble mulig å diskutere samfunns mål for kommunen i skjæringspunktet mellom individuelle verdier og fellesskapsverdier, noe som er avgjørende for å legitimere politiske beslutninger (Fung, 2015; Røiseland, 2021). Tidligere forskning har påpekt utfordringer med å sentralisere innbyggere som aktive premissleverandører i samskapingsprosesser (Strokosch & Osborne, 2020). Vår studie viser imidlertid vei for hvordan dette kan gjøres mulig ved å ta utgangspunkt i innbyggerens levde liv gjennom plattformer de allerede deltar på. Vesentlige elementer for å lykkes synes å være at samskapingsprosessene tar utgangspunkt i plattformer, som for eksempel universelle velferdsinstitusjoner, der et mangfold av innbyggere kan møtes på mest mulig like vilkår gjennom roller som bidrar til å fokusere mer på det som er felles for deltagerne enn det som skiller dem (f.eks. det å være «forelder» sett i kontrast til å fremme roller som henger tettere sammen med status og makt).

Å sentralisere innbyggere som aktører i samfunnsplanlegging gjennom PAR og samskaping med utgangspunkt i en hverdagslivsarena synes å legge til rette for samtaler om målsettinger til det beste for fellesskapet. PAR-prosessen gjorde det mulig for et mangfold av stemmer å bli hørt på en anerkjennende og respektfull måte. En dialogisk tilnærming bidro til at dominerende diskurser blant de ulike gruppene av deltagere ble forstyrret på måter som gjorde det mulig å prate om, og legitimere, sentrale fellesskapsverdier ut fra et mangfold av perspektiver. Når folk møtes og deler kunnskap, ideer og erfaringer på tvers av roller og sosiale skillelinjer, synes de å bli mer oppmerksomme på det gjensidige relasjonelle ansvaret de har for hverandre i fellesskapet, noe som synes å motivere til en mer sosialt rettferdig samfunnsendring i retning av å fremme livskvalitet for alle og dermed legiti-

mere innsatser som kan fremme sosial bærekraft. Resultatene fra studien bidrar til å forsterke forskningsbaserte argumenter for å vektlegge relasjonskvalitet i samskaping av fellesskapsverdier. Tillit, empati, dialog, aktiv lytting, anerkjennelse og gjensidig respekt bør vektlegges dersom samskaping skal føre til sosialt inkluderende prosesser og sosialt bærekraftige resultater (Bartels et al., 2020; Heimburg & Ness, 2021; Loeffler & Bovaird, 2020; Prilleltensky, 2020; Voorberg et al., 2015).

Resultatene fra studien vår underbygger argumenter for å skape direkte koblinger fra demokratisk og inkluderende foreldredeltagelse gjennom barnehager til offentlig og politisk styring i retning av viktige fellesskapsverdier. Studien gir dermed støtte for en tettere integrasjon av universelle velferdsinstitusjoner, anvendt som samskapingsplattformer, til formell, langsiktig og strategisk samfunnsplanlegging. Studien har vist at PAR er en lovende tilnærming til å bygge kapasitet for å fremme sosial bærekraft gjennom lokal samfunnsutvikling, som samtidig kan frembringe vitenskapelig og overførbar kunnskap. Vi anbefaler at fremtidig forskning og praktisk arbeid med demokratiske innovasjoner bør fortsette å utforske muligheter for samskapt samfunnsplanlegging innen en rekke forskjellige plattformer, ved hjelp av et bredt spekter av ulike metoder og tilnærminger som kan bidra til å styrke samfunnets sosiale bærekraft.

REFERANSER

- Andersen, T. (1987). The Reflecting Team: Dialogue and Meta-Dialogue in Clinical Work. *Family Process*, 26(4), 415–428. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1987.00415.x>
- Ansell, C. & Gash, A. (2018). Collaborative platforms as a governance strategy. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 28(1), 16–32. <https://doi.org/10.1093/jopart/mux030>
- Ansell, C. & Torfing, J. (2021). *Public Governance as Co-creation: A Strategy for Revitalizing the Public Sector and Rejuvenating Democracy*. Cambridge University Press.
- Barnehageloven. (2005). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Bartels, K.P.R. & Turnbull, N. (2020). Relational public administration: A synthesis and heuristic classification of relational approaches. *Public Management Review*, 22(9), 1324–1346. <https://doi.org/10.1080/14719037.2019.1632921>
- Berner-Rodoreda, A., Bärnighausen, T., Kennedy, C., Brinkmann, S., Sarker, M., Wikler, D., ... McMahon, S.A. (2020). From Doxastic to Epistemic: A Typology and Critique of Qualitative Interview Styles. *Qualitative Inquiry*, 26(3–4), 291–305. <https://doi.org/10.1177/1077800418810724>
- Braun, V. & Clarke, V. (2020). One size fits all? What counts as quality practice in (reflexive) thematic analysis? *Qualitative Research in Psychology*, 18(3), 1–25. <https://doi.org/10.1080/14780887.2020.1769238>
- Breimo, J.P. & Røiseland, A. (2021). «Samskaping» i norsk offentlig sektor: Endringer, oppportunnisme eller symbolpolitikk? *Akademisk kvarter*, 23, 36–48. <http://dx.doi.org/10.5278/academicquarter.vi23.7027>

- Folkehelseloven. (2011). Lov om folkehelsearbeid (LOV-2011-06-24-29). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29?q=folkehelseloven>
- Fung, A. (2015). Putting the public back into governance: The challenges of citizen participation and its future. *Public Administration Review*, 75(4), 513–522.
- Gergen, K.J. (2015). From Mirroring to World-Making: Research as Future Forming. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 45(3), 287–310. <https://doi.org/10.1111/jtsb.12075>
- Glimmerveen, L., Ybema, S. & Nies, H. (2022). Who Participates in Public Participation? The Exclusionary Effects of Inclusionary Efforts. *Administration & Society*, 54(4), 543–574. <https://doi.org/10.1177/00953997211034137>
- Haug, K.H. & Storø, J. (2013). Kindergarten: A Universal Right for Children in Norway. *International Journal of Child Care and Education Policy*, 7(2), 1–13. <https://doi.org/10.1007/2288-6729-7-2-1>
- Heckman, J.J. (2006). Skill formation and the economics of investing in disadvantaged children. *Science*, 312(5782), 1900–1902. <https://doi.org/10.1126/science.1128898>
- Heimburg, D.v. (2022). *Mattering in co-creating inclusive communities: A participatory action research study on promoting health and well-being in kindergartens and communities through future-forming practices and policies* [doktoravhandling, Nord universitet].
- Heimburg, D.v., Langås, S.V. & Ytterhus, B. (2021). Feeling Valued and Adding Value: A Participatory Action Research Project on Co-creating Practices of Social Inclusion in Kindergartens and Communities. *Frontiers in Public Health*, 9(365). <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.604796>
- Heimburg, D.v. & Ness, O. (2021). Relational welfare: A socially just response to co-creating health and wellbeing for all. *Scandinavian Journal of Public Health*, 49(6), 639–652. <https://doi.org/10.1177/1403494820970815>
- Heimburg, D.v., Ness, O. & Storch, J. (2021). Co-Creation of Public Values: Citizenship, Social Justice, and Well-Being. I A.O. Thomassen & J.B. Jensen (red.), *Processual Perspectives on the Co-Production Turn in Public Sector Organizations* (s. 20–41). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-4975-9.ch002>
- Heimburg, D.v., Langås, S.V. & Røiseland, A. (2023). From co-creation to public value through collaborative platforms: The case of Norwegian kindergartens. *Public Money & Management*, 43(1), 26–35. <https://doi.org/10.1080/09540962.2022.2120295>
- Hofstad, H. (2021). *Sosialt bærekraftige lokalsamfunn: En litteraturstudie*. NIBR, rapport 2021:7. O. By- og regionforskningsinstituttet, NIBR.
- Keahey, J. (2020). Sustainable Development and Participatory Action Research: A Systematic Review. *Systemic Practice and Action Research*, 34, 291–306. <https://doi.org/10.1007/s11213-020-09535-8>
- Kenney, M. & Zysman, J. (2015). *Choosing a future in the platform economy: The implications and consequences of digital platforms*. Paper presented at the Kauffman Foundation New Entrepreneurial Growth Conference.
- Lember, V., Brandsen, T. & Tönurist, P. (2019). The potential impacts of digital technologies on co-production and co-creation. *Public Management Review*, 21(11), 1665–1686. <https://doi.org/10.1080/14719037.2019.1619807>
- Loeffler, E. & Bovaird, T. (2020). *The Palgrave handbook of co-production of public services and outcomes*. Springer.
- Lundin, R.A. & Söderholm, A. (1995). A theory of the temporary organization. *Scandinavian Journal of Management*, 11(4), 437–455. <https://EconPapers.repec.org/RePEc:eee:scaman:v:11:y:1995:i:4:p:437-455>
- Parker, S., Cluley, V. & Radnor, Z. (2023). A typology of dis-value in public service delivery. *Public Money & Management*, 43(1), 8–16. <https://doi.org/10.1080/09540962.2022.2124758>

- Pedersen, A.W. & Kuhnle, S. (2017). The Nordic welfare state model. I O.P. Knutsen (red.), *The Nordic models in political science: Challenged, but still viable?* (s. 249–272). Fagbokforlaget.
- Pestoff, V. (2019). *Co-production and public service management: Citizenship, governance and public service management*. Routledge.
- Prilleltensky, I. (2020). Mattering at the Intersection of Psychology, Philosophy, and Politics. *American Journal of Community Psychology*, 65(1–2), 16–34.
<https://doi.org/10.1002/ajcp.12368>
- Røiseland, A. (2021). Co-creating Democratic Legitimacy: Potentials and Pitfalls. *Administration & Society*, 54(8), 1493–1515. <https://doi.org/10.1177/00953997211061740>
- Røiseland, A. & Lo, C. (2019). Samskaping – nyttig begrep for norske forskere og praktikere? *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 35(1), 51–58. <http://dx.doi.org/10.18261/issn.1504-2936-2019-01-03>
- Sahamies, K., Haveri, A. & Anttiroiko, A.-V. (2022). Local Governance Platforms: Roles and Relations of City Governments, Citizens, and Businesses. *Administration & Society*, 54(9), 1710–1735. <https://doi.org/10.1177/00953997211072531>
- Statistisk sentralbyrå. (2022). Barnehagestatistikk. <https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>
- Steen, T., Brandsen, T. & Verschuere, B. (2018). The Dark Side of Co-Creation and Co-Production: Seven Evils. I T. Brandsen, B. Verschuere & T. Steen (red.), *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (s. 284–293). Routledge.
- Strokosch, K. & Osborne, S.P. (2020). Co-experience, co-production and co-governance: An ecosystem approach to the analysis of value creation. *Policy & Politics*, 48(3), 425–442.
<https://doi.org/10.1332/030557320X15857337955214>
- Sørensen, E. & Torfing, J. (2009). Making governance networks effective and democratic through metagovernance. *Public Administration*, 87(2), 234–258. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.2009.01753.x>
- Torfing, J., Sørensen, E. & Røiseland, A. (2019). Transforming the Public Sector Into an Arena for Co-Creation: Barriers, Drivers, Benefits, and Ways Forward. *Administration & Society*, 51(5), 795–825. <https://doi.org/10.1177/0095399716680057>
- Trøetteberg, H.S. & Fladmoe, A. (2020). Quality Differences of Public, For-Profit and Nonprofit Providers in Scandinavian Welfare? User Satisfaction in Kindergartens. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 31(1), 153–167.
<https://doi.org/10.1007/s11266-019-00169-6>
- UN. (2015). Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development.
<https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Voorberg, W.H., Bekkers, V.J.J.M. & Tummers, L.G. (2015). A Systematic Review of Co-Creation and Co-Production: Embarking on the social innovation journey. *Public Management Review*, 17(9), 1333–1357. <https://doi.org/10.1080/14719037.2014.930505>